

ȘCOALA ÎN SOCIETATEA ROMÂNEASCĂ DE AZI*

IOAN MĂRGINEAN

Școala a fost, este și va fi și în viitor o instituție esențială. Această afirmație nu are nevoie de demonstrație, totuși invoc contribuțiile sale diverse pentru oameni ca și pentru societate în ansamblu.

În mod particular evidențiez trei aspecte:

- a) educația este factor important în socializarea și formarea capitalului uman, în accesul oamenilor la poziții sociale înalte, în dezvoltarea și schimbarea socială;
- b) fiecare an suplimentar de pregătire școlară se traduce în câștig în planul productivității muncii;
- c) nivelul de educație corelează direct proporțional cu valorile indicatorilor calității vieții.

ANUL ȘCOLAR 2007/2008

Unități de învățământ	8 230
Populația școlară	4 404 581
Personal didactic	276 849

* * *

Grădinițe de copii	1 731
Copii înscriși în grădinițe	650 324
Personal didactic	37 348

* * *

Licee	1 426
Elevi înscriși	791 348
Personal didactic	61 620

* * *

Școli (Clasele I–VIII)	4 737
Elevi înscriși	1 789 693
Personal didactic	138 972

Adresa de contact a autorului: Ioan Mărginean, Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Calea 13 Septembrie, nr. 13, sector 5, 050711, București, România, e-mail: imargin@iccv.ro.

* Lucrarea de față a fost prezentată la Conferința *Educație și schimbare socială*, Oradea, 20–21 februarie 2009.

* * *

Instituții de învățământ superior	106
Facultăți	631
Studenți înscriși	907 353 (380 mii, inv. privat)
Personal didactic	31 964

Efectivele școlare reprezintă peste 20% din populația României. Așa cum vom constata în continuare, după 1989 are loc o reducere a volumului efectivelor școlare. La început ca urmare a unor decizii administrative (cum ar fi restrângerea învățământului liceal), ulterior prin diminuarea natalității și creșterea emigrației.

INDICATORI SOCIALI PENTRU ÎNVĂȚĂMÂNT

1. Rata de cuprindere școlară a copiilor și tinerilor de vârstă școlară.
2. Rata abandonului școlar.
3. Rata de alfabetizare.
4. Accesibilitatea învățământului.
5. Calitatea învățământului.
6. Cheltuieli publice alocate învățământului ca proporție din PIB.

RATA BRUTĂ DE CUPRINDERE ȘCOLARĂ (ANUARUL STATISTIC AL ROMÂNIEI 2008) (POPULAȚIA DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ, ANUL 2006/2007)

Învățământ			
	Primar (școală primară)	Secundar (gimnaziu, liceu, școală profesională)	Superior (postliceal + universitar)
România	104%	87%	50%
Valori maxime, țări europene			
Finlanda			93%
Franța		114%	
Portugalia	115%		

Situația cuprinderii școlare în România în funcție de vârstă din același an (2006–2007) este următoarea:

TOTAL	77,3%
3–6 ani	80,9%
7–10 ani	97,0%
11–14 ani	95,0%
15–18 ani	75,5%
19–23 ani și peste	55,9%

**RATA ABANDONULUI ȘCOLAR (MECI, FEBRUARIE 2008)
(INCLUSIV DECESE ȘI MIGRAȚIE)**

	2000/2001			2006/2007		
	Total	Urban	Rural	Total	Urban	Rural
Învățământ primar	8,8%	8,5%	9,2%	9,8%	2,4%	15,6%
Învățământ gimnazial	10%	8,4%	12,3%	12,4%	5,2%	19,7%

**RATA DE ALFABETIZARE
(HDR – HUMAN DEVELOPMENT REPORT 2007/2008)**

	1985–1994	1995–2005
România	96,7%	97,3%

• Autorii Raportului menționează faptul că indicatorii au diferențe mari de măsurare de la țară la țară.

Pe plan mondial, pentru perioada 1995–2005, valorile oscilează între 100% pentru țări dezvoltate și 23,6% (Burkina Faso). Media țărilor dezvoltate fiind de peste 99%.

România se situează în jurul poziției 70 din 177 de țări!

**EVALUAREA ACCESIBILITĂȚII ȘI A CALITĂȚII
ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN ROMÂNIA**

În cercetările de calitate a vieții, din perioada 1990–2006 (ICCV), percepția populației asupra calității învățământului românesc se situează constant în jurul mediei teoretice, adică valoarea 3, pe o scală de la 1 la 5.

În ceea ce privește accesibilitatea, se înregistrează valori pe intervalul 3,2 (anul 1992) și 3,7 (anul 2003), valorile înregistrate fiind mai favorabile în urban decât în rural.

• Pentru comparație, cele mai mari valori medii le au evaluările vieții de familie (4,0–4,3), iar cele mai mici le are posibilitatea obținerii unui loc de muncă (1,9–2,0 începând din 1993)

CHELTUIELILE PUBLICE CU ÎNVĂȚĂMÂNTUL (HDR 2007/2008)

% din PIB

	1991	2002–2005
Valorile maxime țările dezvoltate	7,1 Norvegia, Suedia 6,9 Danemarca	8,1 Islanda 7,7 Norvegia 7,4 Suedia
România	3,5	3,4
Valori superioare celor înregistrate în România	80 țări din 177	116 țări din 177
Valori de cel puțin 5,5%	26 țări din 177	44 țări din 177

COMENTARII

• Diminuarea bruscă a efectivelor școlare în anul 1990/91 față de 1989/90, respectiv de la 5 544 648 la 5 066 031 elevi/studenti:

– avem de-a face cu o reducere drastică a efectivelor de elevi din licee. Astfel, deși numărul unităților crește de la 981 la 1 198, efectivele de liceeni se reduc de la 1 346 315 la 995 689 elevi. O reducere cu 350 626 persoane, adică 26%;

– în următorii ani, mai au loc reduceri ale efectivelor de elevi din licee: cu 217 mii în anul 1991–1992 (de la 995 mii la 778 mii), ajungându-se la un minim de 722 mii liceeni în anul 1993/94;

– micșorarea însemnată a efectivelor se înregistrează și la nivelul învățământului primar/gimnazial. (191 mii elevi), și a numărului copiilor înscriși în grădinițe (83 mii elevi).

• În același an 1990–1991 sporesc semnificativ efectivele în învățământul superior (de la 164 mii la 196 mii), dar România avea una din cele mai reduse rate de studenți la 10 000 locuitori. În fapt, raportul dintre numărul de studenți în anul I față de numărul absolvenților de liceu din anul respectiv a ajuns la 31% față de 15% în anul anterior (Raportul Național al Dezvoltării Umane, 1997):

– în anii următori, efectivele de studenți au crescut în mod substanțial. Este sectorul cel mai dinamic, dar nu atât prin susținerea financiară din partea statului, cât prin taxe, fie în învățământul public, fie în cel privat;

– totodată începe să sporească și valoarea gradului de cuprindere școlară a populației de vârstă școlară de la valori care au scăzut la 60% în anul 1990/91, față de 64% în 1989/90, pentru a revenii în anul 1995/1996 la valorile din anul de referință și înregistrând în continuare creșteri.

• Din anul școlar 1997/1998 își face simțit efectul diminuării natalității începând cu anul 1990. Astfel, cohorta de nou-născuți se reduce de la 340 mii în anul 1989 la 250 mii în anul 1990.

• La începutul perioadei, numărul de unități școlare din învățământ crește, ca și cel al efectivelor didactice, pentru ca în partea a doua să se producă o diminuare, așa zice, forțată (comasări, închideri de grădinițe și școli). Astfel, în anul 1990/91 funcționau 28 303 unități, pentru ca în anul 1995/1996 să fie 29 536 unități; dar în anul 2000/2001 funcționau 24 481 unități, iar în 2007/2008 numai 8 484 unități (sub 30%), în condițiile în care, numărul populației școlare se reduce, în procente, la 80%:

– este dificil de acceptat că s-ar fi produs o transformare pozitivă, prin faptul că numărul de grădinițe s-a redus în intervalul 2000–2007 de la peste 10 mii la 1720 (cu 83%), iar efectivele de copii înscriși sporesc cu 39 mii (de la 611 mii la 650 mii). Pe de altă parte, este de menționat faptul că 20% dintre copii nu frecventează grădinița;

– la fel, numărul școlilor, se reduce de la 12 709 la 4 737 (66%), iar numărul de elevi se reduce de la 2,4 mil. la 1,8 mil. (25%).

Aceste reduceri de efective școlare conduc la consecințe de felul următor: dacă în anul 2000/2001 se înregistrau 60 copii la o grădiniță, 190 elevi la o școală, în anul 2007/2008 reveneau câte 375 copii/elevi la o unitate școlară.

Încărcătura pe cadrul didactic nu a suferit modificări radicale: 17–18 copii, respectiv 15–13 elevi la un cadru didactic.

Care este situația de fapt am putea să o aflăm mai în detaliu dacă s-ar publica și numărul de clase, respectiv clasele cu predare simultană, învățământul organizat în două schimburi, ca să ne referim numai la ele.

Din toate aceste informații rezultă cu necesitate schimbarea politicilor publice în domeniul învățământului, inclusiv prin alocarea de fonduri, dezvoltarea infrastructurii, cu atât mai mult în condițiile actualei situații economice, pentru că învățământul va fi un factor tot mai important, atât în depășirea crizei respective, cât mai ales în dezvoltarea viitoare a societăților umane.

Experiențe internaționale în domeniu au demonstrat că este mult mai eficientă, social și economic, cuprinderea și participarea la învățământ a tinerilor, decât plata unor eventuale indemnizații de șomaj pentru aceștia, și cu atât mai mult comparativ cu excluderea lor pe o perioadă nedefinită de pe piața muncii.

BIBLIOGRAFIE

1. Fahey, T., et al. *Quality of life in Europe*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, 2004.
2. Mărginean, I., *Politica socială*, București, Editura Expert, 2004.
3. Vlăsceanu, L., *Școala la Râscruce*, Iași, Editura Polirom, 2002.
4. *** *Anuarul Statistic al României*, 2008.
5. *** *Raport asupra sistemului național de învățământ*, Ministerul Educației, Cercetării și Inovării, 2008.
6. *** *Human Development Report*, UNDP, 2007–2008.